

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

10. aprillil oli Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosoleku peaesineja Aado Lintrop ettekandega “Maa tekkimise püha jutt”. Vaatluse all oli üks vähestest loomislugude kategooriasse kuuluvatest mansi tekstidest, mis on meieni jõudnud nii terviklikul kujul. Autor analüüsis jutu struktuuri, tegelaskonda, edasiantavat maailmapilti, aga ka keelt ja poeetilisi väljendusvahendeid ning näitas tegelaskujude, paikade, tegevuste ja neid edastavate vormelite suhestumist ülejäänud obiugri folklooriga.

Ettekandekoosoleku teises osas tutvustasid Madis Arukask, Kanni Labi ja Vello Salo Eesti rahvalaulude antoloogiat *Ilo maile. Anthology of Estonian folksongs with translations and commentary* (koostaja Juhan Kurrik, täiendatud kordustrukk 2013, Tartu Ülikooli Kirjastus).

29. mai tähistas traditsiooniliselt aastakoosoleku aega ja ühtlasi ka hooaja lõppu. Sündmuse pidulikum pool oli pühendatud Eesti folkloristika aastapreemiale. Nagu varasemalgi aastail, pidas uurimusliku ettekande eelmise aasta laureaat Janika Oras: “Lauluga võitlemine eesti pulmades – vahendatud ja vahetud kogemused”.

2014. aasta Eesti folkloristika preemia nominendid olid Reet Hiiemäe, Eda Kalmre ja Piret Voolaid. Preemia pälvis Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur Eda Kalmre, kelle 2013. aasta olulisimaid töid oli rahvusvahelisele publikule suunatud monograafia kuulujuttudest Teise maailmasõja järgses Tartus (*The Human Sausage Factory. A Study of Post-War Rumour in Tartu*, kirjastus Rodopi), ning artiklid Münchhauseni-lugude seostest tänapäevaste loomapiinamist kajastavate meediatekstidega ja nn päritolumuistendite (lood tuntud välismaalaste Eesti päritolust) esilekerkimise sotsiaalsetest tagamaadest. Kõiki Eda Kalmre publikatsioone läbivad küsimused rahvajutu ja tõe suhetest, ametliku ajaloo ja indiviidi mälu erinevustest ning inimeste ja kollektiivide soovist kohandada minevikku üha uuesti olevikuga. Autor on väga mitmekülgse allikmaterjali sünteesinud põnevaks tervikuks, kus ühelt poolt tulevad esile iga allikaliigi eripärad, teisalt aga ka ehk esmapilgul märkamatuks jäävad seosed erinevate ajastute tekstide vahel.

Aastakoosoleku lõpus, pärast Akadeemilise Rahvaluule Seltsi juhatuse aruande esitamist ja kinnitamist, esitlesid Janika Oras ja Andreas Kalkun raamatut *Regilaulu kohanemine ja kohandajad* (Eesti Rahvaluule Arhiivi toimetused 31, toimetajad Janika Oras, Andreas Kalkun ja Mari Sarv).

13. ja 14. juunil võeti ette rattamatk Mehikoormasse. Teekonnal Veriorast Mehikoormasse tutvustas kõike vaatamisväärsset Urmas Kalla Võro Instituudist.

26. juunil koguneti Eesti Kirjandusmuuseumi saali ettekandekoosolekule, kus Guntis Smidchens Washingtoni ülikoolist tutvustas oma raamatu *The Power of Song. Nonviolent National Culture in the Baltic Singing Revolution* põhiseisukohti ettekandes “Laulvat revolutsiooni mäletades”. Esitleti teistki raamatut, nn esimese ärkamisaja aegseid regilaulu koondavat kogumikku *Aeg ärgata. Kakskümmend kaheksa eesti rahvalaulu. Kirja*

pannud Friedrich Reinhold Kreutzwald Järvamaalt Viisu külast 1828. aastal (koostaja Otilie Kõiva, toimetajad Janika Oras, Liina Saarlo ja Kadri Tamm).

Ell Vahtramäe

Eesti Rahvaluule Arhiivis

1. aprillil kõneles Jüri Metssalu Rapla Keskraamatukogu lasteõhtul muinasajast ja arheoloogiast.

7. aprillil esines Astrid Tuisk ETV saates “Jüri Üdi klubi”, räägiti naljadest ja naljategemisest.

7. aprillil pidas Jüri Metssalu loengu kohapärimuse uurimisest Tallinna Ülikooli antropoloogiaüliõpilastele.

10. aprillil esines Aado Lintrop Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolekul ettekandega “Maa tekkimise püha jutt”.

16. aprillil pidas Helen Kõmmus Eesti Rahva Muuseumis ettekande ja juhtis vestlusringi Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva laulupärimusele pühendatud õhtul “Teerull, allveelaev ja teised EÜE laulud”. Ettekanne oli seotud Eesti Rahva Muuseumi näitusega “Kellu ja kitarriga. Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva töösuved”, mille helikujunduse koostas Helen Kõmmus Eesti Rahvaluule Arhiivi kogude põhjal.

23. ja 24. aprillil korraldasid Eesti Rahva Muuseum ja Eesti Rahvaluule Arhiiv noorte kultuuriuurijate konverentsi “Noorte hääled” (korraldajad Piret Koosa ja Jaanika Hunt); ERA töötajatest esines ettekandega “Meie? – Me pole enam väikesed! 40 aastat noorteadlaste konverentsi” Ave Goršič. Ettekandeid pidasid veel noored uurijad Tartu Ülikoolist, Tallinna Ülikoolist ja Peterburi Riiklikust Ülikoolist.

24. aprillil avati Tallinnas hotell Solo Sokos Hotel Estoria, mille igas numbritoas räägib “oma lugu” üks eesti organisatsioon. Kaks numbrituba tutvustavad Eesti Rahvaluule Arhiivi materjale – üks annab kiirpilgu eesti rahvaluulesse üldiselt, teine kohapärimusse.

17. mail kõneles Jüri Metssalu Roheliste rattaretkel Sipa pärna juures looduslikest pühapaikadest.

24. mail viis Jüri Metssalu Juuru kihelkonna Juuru, Purila, Seli ja Pirgu külas läbi pärimusmatka, mille käigus tutvustas vanu ja tänapäevaseid kohajutte ERA kogudest.

29. mail Akadeemilise Rahvaluule Seltsi hooaja lõpu koosolekul esitleti kogumikku *Regilaulu kohanemine ja kohandajad. ERA Toimetused 31* (toimetajad Janika Oras, Andreas Kalkun ja Mari Sarv). Janika Oras pidas ettekande “Lauluga võitlemine eesti pulmades – vahendatud ja vahetud kogemused”.

Mais ja juunis olid Mari-Ann Remmel ja Jüri Metssalu Muinsuskaitseameti tellimusel välitöödel Võru-, Viljandi- ja Järvamaa looduslikes pühapaikades, et määrata mälestiste piire.

4. juunil esines Taive Särg Eesti Folkloorinõukogu Koolituskeskuse päritud väärtuste ööpäeval Harjumaal Uuri külas ettekandega “Pärimusmuusika suundumused tänapäeval”.

4. juunil pidas Risto Järv loengu ja seminari imemuinasjuttudest Rahvakultuuri Kes- kuse suvelaagris “Muinasjutumaastikud” Harjumaal Salmistus.

5. juunil esines Kaisa Kulasalu Vilniuses konverentsil “International Conference of the Young Folklorists: The Informant in Folklore Studies” ettekandega “Class Struggles and Great Patriotic War: Collecting Folklore in Late Stalinist Estonia”.

10.–12. juunini osalesid Mari Sarv ja Kaisa Kulasalu Helsingis konverentsil “Open Repositories 2014” vaatmikuga “Virtual Cellar of the Estonian Literary Museum: The Challenges of the Open Access in the Digital Era”, mis käsitles kirjandusmuuseumi materjalide digitaalarhiivis avalikustamisega seotud juriidilisi ja eetilisi piiranguid.

16. juunil tehti Eesti Rahvaluule Arhiivi seminaril Järvamaale Paides, ajakeskuses Wittenstein kokkuvõtteid rahvaluulearhiivi poole aasta tööst, mis hõlmab teadustööd (eelkõige uurimisprojekti IUT22-4 raames), arhiivitööd (materjalide vastuvõtmine, säilitamine, digiteerimine, digitaalarhiivi arendamine), välitööd ja kogumisprojekte, andmebaasitööd (regilaulud, kohapärimus, muinasjutud) ning publitseerimis- ja popu- lariseerimistöid. Lisaks seminarile tutvuti ajakeskuse interaktiivse näitusega. Paides Järvamaa Muuseumis esitleti Eesti Rahvaluule Arhiivi ja Järvamaa muuseumi ning Ajakeskuse Wittenstein regilauluväljaannet *Aeg ärgata. Kakskümmend kaheksa eesti rahvalaulu. Kirja pannud Friedrich Reinhold Kreutzwald Järvamaalt Viisu külast 1828. aastal* (koostaja Ottilie Kõiva; toimetajad Janika Oras, Liina Saarlo ja Kadri Tamm). Väljasõidu lõpus käisid ERA töötajad Viisu külas.

22. juunil pidas Mall Hiimäe Kääpal Kalevipoja kojasa hoimupäeva seminaril “Vadja- lastest Kodavere murdeni” ettekande “Ühisjoni Peipsimaa kalendritavandis”.

26. juunil esitleti Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolekul raamatut *Aeg ärgata. Kakskümmend kaheksa eesti rahvalaulu*.

27.–30. juunini osales Anu Korb korraldajana Viinistu kultuuri- ja konverentsikes- kuses BaltHerNet suvekoolis “Eesti kultuuripärand võõrsil. 6” ja pidas seal ettekande “Videomaterjalid ja filmid Siberi eestlastest Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudes: mida ja kuidas eksponeerida”.

28. juunil pärimusmatk Jüri Metssalu juhtimisel Juuru kihelkonnas Järlepa, Jaluse, Mahtra ja Juuru külas.

28. juunil osales Mari-Ann Remmel Nabala-Paekna matkaraja avamisüritusel, ta oli kaasa löönud matkaraja infotahvlite koostamisel.

30. juunil kõneles Jüri Metssalu muististest ja pärimuspaikadest laulupeotule teekonnal Juuru vallas Atla, Juuru, Mahtra, Jaluse, Järlepa ja Pirgu külas.

Kaisa Kulasalu

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

22. jaanuaril pidas Raivo Kalle Tartus Akadeemilise Põllumajandusseltsi ettekandeõhtul loengu “Eesti looduslikud toidutaimed ja nende kasutamise muutus”.

8. aprillil pidas Reet Hiimäe Tartus Philosophicumi ringauditooriumis koos Ülo Valguga meedia ja rahvapärимuse suhetest ettekande “Kui muistendist saab uudis...”, loeng toimus rahvusteaduste loengusarjas.

10. ja 11. aprillil osales Anneli Baran Kaunases Vilniuse ülikooli Kaunase humanitaariateaduskonna korraldatud rahvusvahelisel konverentsil “Ads quasi Art / Reklama quasi menas” ettekandega “The Use of Phraseological Expressions in Ads”.

21. aprillil Renata Sõukandi ja Raivo Kalle intervjuu looduslikest toidutaimedest Eesti Raadio teadussaates “Labor” (<http://teadus.err.ee/v/yhiskond/50430cc3-f5ec-49c8-bce3-7a092b6dfbcc>).

23. aprillil anti Arvo Krikmannile Eesti Teaduste Akadeemia üldkogu aastakoosolekul üle Paul Ariste nimeline medal, mis on iga nelja aasta tagant välja antav kõrgeim autasu sotsiaal- ja humanitaarteaduste alal. Arvo Krikmann on folkloristika osakonna vanemteadur ja Eesti Teaduste Akadeemia liige.

24. aprillil esines Arvo Krikmann Väike-Maarjas F. J. Wiedemanni keelepäeval ettekandega “Huumori mitmekesisusest”.

24. ja 27. aprillini osales Mare Kõiva Kaunases (Leedu) Ida- ja Kesk-Euroopa Religiooniuurimise Rahvusvahelise Seltsi ISORECEA (*International Study of Religion in Eastern and Central Europe Association*) 11. konverentsil “Religious Diversification worldwide and in Central and Eastern Europe” ettekandega “Making Sacred Places, 21st Century: Estonian Case”.

28. aprillil Renata Sõukandi ja Raivo Kalle intervjuu looduslikest toidutaimedest Vikerraadio saates “Ökoskoop” (http://vikerraadio.err.ee/helid?main_id=2256751).

7.–9. maini toimus Eesti Kirjandusmuuseumis Liisi Laineste korraldamisel rahvusvaheline konverents “Constructing the Other through the prism of war: Contested images in Eastern Europe (1930s–1950s)”.

Samal ajal oli Eesti Kirjandusmuuseumi saalis vaadata Eesti Riigiarhiivi näitus “Teise maailmasõja aegsed naljad ja karikatuurid mõlemalt poolt rindejoont” (koostaja Margus Lääne).

15. mail esines Piret Voolaid Pärnu Keskraamatukogu lasteosakonnas mõistatuste programmiga ja tutvustas erinevaid eesti mõistatuste alaliike.

15. mail pidas Reet Hiimäe Tsirguliina raamatukogus ürituse “Linnuristipäev Tsirguliina raamatukogus” raames ettekande “Kaitsemaagia ja ennustamine eesti rahvausundis”.

14.–18. maini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Jaapanis Chibas Tokyo ülikooli korraldatud IUAESI (International Union of Anthropological and Ethnological

Sciences) ja JASCA (Japanese Society of Cultural Anthropology) kongressil “Future with/of Anthropologies”. Mare Kõiva ja Rahel Laura Vesik esinesid ettekandega “Making sacred places and convergence rituals”, Andres Kuperjanov esitas enda ja Liisa Vesiku ühisettekande “Tendencies of cyberpilgrimages in contemporary Bulgaria”.

25. mail viis Raivo Kalle Järvamaal Koigi mõisas korraldatud umbrohufestivalil läbi loengu ja koolituse “Eesti looduslikest toidutaimedest”.

25. mail viis Renata Sõukand Järvamaal Koigi mõisas korraldatud umbrohufestivalil läbi looduslikest taimeliikidest tehtud teede degusteerimise ja loengu.

29. mail anti Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aastakoosolekul üle folkloristika aasta-preemia, mille pälvis folkloristika osakonna vanemteadur Eda Kalmre.

1.–7. juunini osales Renata Sõukand Bhutani Kuningriigis rahvusvahelise etnobioloogide ühingu (International Society of Ethnobiology) 14. kongressil ettekandega “How a plant is chosen for food: Reflections on the collection of wild plants for snacks in one’s childhood”.

3. juunil pidas Reet Hiiemäe Hamburgi ülikoolis folkloristika/etnoloogia üliõpilastele ettekande kohapärimusest ja mentaalsete maakaartide kasutamisest tänapäeva linnaruumis (“Imageneering Hamburg” raames).

2.–9. juunini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Prahlas Rahvusvahelise Tänapäevamuistendite Uurimise Seltsi (International Society for Contemporary Legend Research, ISCLR) 32. aastakonverentsil, kus Mare Kõiva pidas ettekande “Clairvoyants in Estonian Television. Media Influences on Contemporary Narratives” ja Andres Kuperjanov ettekande “Contemporary Legends and Astral Lore”.

8. juunil kuulutati Prahlas Rahvusvahelise Tänapäevamuistendite Uurimise Seltsi (International Society for Contemporary Legend Research – ISCLR) 32. aastakonverentsil välja Brian McConnelli raamatupreemia. Selle pälvis Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur Eda Kalmre monograafia *The Human Sausage Factory. A Study of Post-War Rumour in Tartu*. Raamat ilmus 2013. aastal Rodopi kirjastuses spetsiaalses Baltikumile pühendatud seerias “On the Boundary of Two Worlds: Identity, Freedom, and Moral Imagination in the Baltics”.

Tuntud Briti ajakirjaniku, paljude raamatute autori ja folkloristi John Brian McConnelli auks loodud raamatupreemiat antakse välja 2007. aastast ja see on mõeldud kaas-aegse rahvajutu uurimise edendamiseks. Preemia sai esimest korda Euroopast pärit teadlane, seni on tunnustuse osaliseks saanud põhiliselt Ameerika folkloristid.

11. juunil viis Raivo Kalle Jõgeval läbi sotsiaaltöötajate koolituse “Mürgiseid taimi meie ümber”.

12.–14. juunini osales Reet Hiiemäe Hamburgi ülikoolis rahvusvahelisel konverentsil “Digitalisierung. Theorien, Konzepte und Projekte in kulturellen Feldern”.

17. juunil viisid Renata Sõukand ja Raivo Kalle Jõgeval Kraaksupesa mängutoas väikelaste vanematele läbi õppetunnid mürgistest taimedest.

25.–28. juunini osalesid Karjalas Petroskois 5. Üle-Venemaalisel Fenno-ugristika konverentsil Mare Kõiva ettekandega “Uus vaade vetevaimudega seotud narratiividele ja mütoloogiale” ja Andres Kuperjanov ettekandega “Astraalne mütoloogia ja selle uurimine 19. ja 20. sajandil”.

29. juunist 5. juulini korraldasid Renata Sõukand ja Raivo Kalle maateaduste ja ökoloogia doktorikooli toetusel Saaremaal Ida-Euroopa esimese etnobioloogia suvekursuse “Etnobioloogilise uurimistöõ kavandamine ja läbiviimine” (<http://folklore.ee/ethnobia/>), osalesid 7 riigi üliõpilased. Koolitajateks olid viis tunnustatud entobioloogi: professorid Roy Ellen (Inglismaa), Andrea Pieroni (Itaalia), Manuel Pardo-de-Santayana (Hispaania), Lukasz Luczaj (Poola) ja Zsolt Molnar (Ungari).

Teisipäevaseminarid

29. aprillil andis Mare Kõiva ülevaate Kaunases 24.–27. aprillini korraldatud religioonide uurimise konverentsist, kus olid vaatluse all usundite suhted riiklike institutsioonidega ja usuelu kajastus meedias, religioosne sallivus ja diskrimineerimine, usulised vähemused, usukuuluvuse ja inimõiguste seosed, samuti vaimsuse mõiste.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

8. aprillil pidas rahvusteaduste professor Ülo Valk Philosophicum ringauditooriumis loengu “Kui muistendist saab uudis: usundilise pärimuse ja Eesti ajakirjanduse suhetest läbi aja”. Loengut täiendas TÜ folkloristika doktorandi, Eesti Kirjandusmuuseumi teaduri Reet Hiiemäe ettekanne globaalse ulatusega meediamõjulisest folkloorist. Ettekanne käsitles iidse usundi ja uue meedia keerulisi suhteid Kirde-India pärimuskontekstis.

15. aprillist 8. maini pidas külalisõppejõud Marion Bowman (The Open University, Suurbritannia) eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas ingliskeelse loengukursuse “Vernacular Religion and Alternative Spirituality: Space, Place and Experience” (Rahvausund ja uus vaimsus: ruum, koht ja kogemus).

29. aprillil tutvustati osalejate muljeid 12.–19. jaanuarini koostöös Jhärkhandi ülikooli hõimurahvaste folkloori, keele ja kirjanduse keskusega korraldatud folkloristika ja põlisrahvaste kultuuri talvekoolist Indias. Räägiti reisimuljeid, näidati pilte ning Madis Arukase filmimaterjali Brambe piirkonna hõimuküladest ja Rajrappa templist. Kohtumisele eelnes Ülo Valgu ettekanne “Jumalannale pühendatud templid Kirde-Indias” Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi loengusarja raames.

6. mail pidas Christie Davies (University of Reading, Suurbritannia) TÜ eesti võrdleva rahvaluule osakonnas loengu “The Comparative and Historical Study of Jokes” (Naljade võrdlev ja ajalooline uurimine).

28. mail pidas Igor Volke TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas loengu “Mis on anomalistika?”.

Liilia Laaneman

Kaitstud doktoritöö

Tiina Sepp kaitses **28. aprillil** doktoriväitekirja “Pilgrims’ Reflections on the Camino de Santiago and Glastonbury as Expressions of Vernacular Religion: Fieldworker’s Perspective” (juhendaja professor Ülo Valk, oponentid Madis Arukask ja Marion Bowman (The Open University, Suurbritannia)).

Kaitstud magistritööd

Helleka Koppel kaitses **26. mail** magistritööd “Kodus ja võõrsil ning vahepeal – Eesti seljakotirändurid Austraalias” (juhendajad Art Leete ja Maarja Kaaristo, oponent Tiina Sepp).

Epp Tamm kaitses **26. mail** magistritööd “Suitsusaun kui vaimne kultuuripärand: kogukondlikud pärandiloome ja pärandikommunikatsiooni protsessid Võrumaal” (juhendaja Ester Bardone, oponent Helen Kästik).

Kaitstud bakalaureusetööd

Liina Salveste kaitses **4. juunil** bakalaureusetööd “Esemend jutustavad: grilli funktsioonidest hilisel nõukogude perioodil Mäetaguse valla näitel” (juhendaja Kirsti Jõesalu, oponent Anu Kannike).

Ode Alt kaitses **4. juunil** bakalaureusetööd “Eetri tarvitamine Eestis” (juhendaja Art Leete, oponent Andreas Kalkun).

Melissa Simone Toom kaitses **4. juunil** bakalaureusetööd “Vabatahtlike turism: motivatsioonid ja identiteediloome” (juhendaja Maarja Kaaristo, oponent Helleka Koppel).

Merlin Tiit kaitses **4. juunil** bakalaureusetööd “Sotsiaalsed suhted ja defitsiidi hankimise praktikad Eesti NSV-s Viru ärikate näitel” (juhendaja Kirsti Jõesalu, oponent Reet Ruusmann).

Triin Pöldver kaitses **4. juunil** bakalaureusetööd “Laste mängud ja mänguasjad 20. saj II poolel ja 21. saj alguses ning mängimine osana peresuhtlusest” (juhendajad Astrid Tuisk ja Ene Kõresaar, oponent Karin Konksi).

Maria Tappo kaitses **4. juunil** bakalaureusetööd “Tantra Eestis” (juhendaja Art Leete, oponent Katrin Alekand).

Paul Sild kaitses **4. juunil** bakalaureusetööd “Kodus muusika salvestamine subkultuurilise praktikana” (juhendaja Aimar Ventsel, oponent Keiu Telve).